

KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN FİNANSMANI

Yazar / Author: Dr. Emin Dedebeğ¹

Özet

Küresel kamusal mallar kavramı, içinde bulunduğumuz yüzyılda küreselleşme olgusuyla birlikte anılmaktadır. Klasik kamu maliyesi yazınında tüketimde rekabetin olmaması ve dışlanamama temel karakteristikleri kamusal malları tanımlamakta kullanılırken hızla küreselleşen dünya, kamu maliyesi yazınında da yeni yaklaşımlar ve yeni kavramları beraberinde getirmiştir. Küresel kamusal mallar sadece kamu maliyesi ve iktisadın değil aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve siyaset biliminin en güncel ilgi alanları haline gelmiştir. Mal ve hizmetlerin küresel kamusal mal olarak kabul edilmesi için gerek ve yeter şartları taşıması zorunludur. Gerek şart bu malların kamusal karakterine sahip olmasıdır. Yeter şart olarak bu malların sunumu sonucu fayda yayılma alanının tüm ülkeleri ve nesilleri etkilemesi gerekliliğidir. Bu çalışmada küresel kamusal mal kavramı öncelikle geleneksel maliye teorisi çerçevesinde ele alınmış devamında üzerinde hala yazında tartışmaların devam ettiği küresel kamusal malların finansman yöntemleri kuramsal ve uygulama açılarından incelenmiştir.

Anahtar Kavramlar: Kamusal Mallar, Küresel Kamusal Mallar, Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler

FINANCING GLOBAL PUBLIC GOODS

Abstract

In our century, the concept of public goods is associated with the phenomenon of globalization. The main characteristics of non-competition and non-exclusion in consumption have been used to define public goods in conventional public finance literature; however, rapid globalization entailed new approaches and new concepts in public finance literature. Global public goods became one of the contemporary focus of interest not only for public finance and economics but also for international relations and political science. Goods and services are considered as global public goods and services only when a certain requirement and criterion are satisfied. This requirement is about possessing publicity characteristics. The criterion is the sphere of influence involving countries and generations as a part of the areas benefiting from the offering of such goods.

The method of financing and actors playing a role in financing is a noteworthy headline after definition of such goods as indicated by the relatively extensive coverage given compared to other fields in the global public goods literature. The most important problem encountered in financing these goods and services is the fact that main characteristic of lack of excludability in consumption experienced with public goods also applies to global public goods. There are still debates on the present day's agenda as to how and by whom such goods will be financed in a world lacking a global authority having power to charge taxes at global level as the default financing method at national level is general financing. More often than not, it is observed that these goods are not financed based on the benefit received principle, instead, they are financed based on ability-to-pay principle.

In the present study, the concept of global public goods has been addressed based on the conventional finance theory and further, theoretical and practical aspects of methods used in financing global public goods have been studied as a subject that is still in the focus of debates in

¹ Dr. , Araştırma Görevlisi, Namık Kemal Üniversitesi , İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, ededebek@nku.edu.tr

the literature. As is the case with public goods, the first solution that comes to mind about financing global public goods is the utilization of public but global resources in financing.

Sources and methods of financing global public goods are studied in four main categories in the literature. Different types of sources of finance, namely, "Public sources" consisting of national and international constituents, non-profit organizations, multi-national companies and "private sources" involving individuals and "joint venture sources" created by nation states, international organizations, non-profit organizations and multi-national companies for the purpose of producing global public goods, are suggested in the literature based on the main criterion "internalizing externalities" that allows allocation of benefits and costs generated and incurred as a result of consuming and producing global public goods to those involved in that production and consumption activities. Problems encountered in the present day about financing global public goods, particularly in terms of internalizing externalities show that, perhaps, the most important and effective method of financing is public sources.

Giriş

Küresel kamusal mallar literatüründe diğer alanlara göre biraz daha fazla yer bulan önemli başlık da bu malların tanımlanmasının ardından finansmanın ne şekilde ve hangi aktörler tarafından gerçekleştirileceğidir. Bu mal ve hizmetlerin finansmanında yaşanan öncelikli sorun kamusal mallarda da karşılaşılan tüketimde dışlamanın mümkün olmaması temel özelliğinin küresel kamusal mallar içinde geçerliliğini korumasıdır. Ulusal düzlemde genel finansman yolu ile finanse edilmesi öngörülen bu malların küresel düzeyde vergi alma gücüne sahip küresel bir otoritenin olmadığı bir dünyada nasıl ve kim tarafından finanse edileceği günümüzde halan tartışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı küresel kamusal mallar literatüründe daha fazla kendisine yer bulan ve tartışılan bu malların finansmanının ne şekilde ve hangi aktörler tarafından gerçekleştirilebileceğine açıklık getirmektir.

Çalışmanın birinci bölümünde küresel kamusal mallar kavramına ilişkin farklı tanımlamalara yer verilmiştir. İkinci bölümde özellikle ulusal düzlemde genel finansman yolu ile finanse edilmesi öngörülen bu malların küresel düzeyde vergi alma gücüne sahip küresel bir otoritenin olmadığı bir dünyada nasıl ve kim tarafından finanse edileceği yazındaki farklı bakış açıları dikkate alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu kontekst dâhilinde ikinci bölümde küresel kamusal malların finansman yöntemleri ve çözüm önerileri ele alınmış sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmıştır.

1. Küresel Kamusal Mallar

Küresel kamusal mallar kavramı ilk defa Kindleberger (1986)'in "*International Public Goods without International Government (Uluslararası Hükümsüz Uluslararası Kamusal Mallar)*" makalesinde, "...kolektif tüketim faydaları bağımsız uluslararası paylaşılan mallar" olarak küresel kamusal malların günümüzdeki tanımlamalarına öncülük yapmıştır. Kindleberger; güvenlik başta olmak üzere, denizlere ulaşımın serbest olduğu açık piyasa sistemini, iyi tanımlanmış mülkiyet haklarını, uluslararası para konusundaki ölçü ve ağırlık standartlarını, sabit döviz kurunu uluslararası kamusal mallar olarak tanımlamıştır. (Kindleberger, 1986, s. 7-8). 1988 yılında Bernard P. Herber'in "*The International Public Goods of Antarctica: A New Politico-Economic Regime for the World's Seventh Continent (Uluslararası Kamusal Mal Olarak Antarktika Kıtası: Dünyanın Yedinci Kıtası İçin Yeni Ekonomi Politik Rejim)*" başlıklı makalesinde küresel kamusal mal kavramı kullanılmamakla birlikte uluslararası kamusal mal olarak "*Antarktika Uluslararası Kamusal Mali*"ni kullanarak yazına katkıda bulunmuştur (Herber, 1990).

Daha sonra çalışmalarında küresel kamusal mallar kavramına kullanan yazarlardan Sandler ve Cornes “*The Theory of Externalities, Public Goods, and Club Goods (Dışsalıklar, Kamusal Mallar ve Kulüp Mallar Teorisi)*” isimli kitaplarında çevre ve savunma problemlerinin ulusları aşan bir sorun olarak tanımlamışlardır (Cornes & Sandler, 1999, s. 33). Sandler diğer çalışmalarında küresel kamusal mal kavramını kullanarak yazındaki eksikliği tamamlayan yazarlardan birisi olmuştur.

Küresel kamusal mallar kavramını günümüze en yakın olarak Mendez (1992) “*International Public Finance: A New Perspective on Global Relations (Uluslararası Kamu Maliyesi: Küresel İlişkilerde Yeni Bir Perspektif)*” adlı çalışmada yapmıştır. Bu çalışmada faydaları uluslararası olan okyanuslar, denizler ve ozon tabakası gibi malları yer “*uluslararası kamusal mal*”, “*küresel uluslararası kamusal mal*”, “*evrensel kamusal mal*” şeklinde tanımlamıştır. Mendez’in en önemli katkısı uluslararası kamusal malların tüketiminin dünya çapında olması halinde bu malların “*küresel uluslararası kamusal mal*” olarak tanımlanması gerekliliği olmuştur.

İlk defa kapsamlı bir şekilde, 1999 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yapılan “*Global Public Goods: International Cooperation In The 21St Centur (Küresel Kamusal Mallar: 21 Yüzyılda Uluslararası İlişkiler)*” adlı çalışma ile küresel kamusal mallar sistematik bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışma; geleneksel kamu maliyesinin kamusal malları tanımlarken kullandığı tüketimden mahrum bırakmama ve tüketimde rekabet olmaması kriterlerine ek olarak kalkınma faaliyetlerini de içeren kapsamlı bir küresel kamusal mal tanımını esas almıştır (Kaul, Grunberg, & Stern, 1999, s. 2-3). Bu çalışmadan hareketle kısaca bir çıktı olarak küresel kamusal mallar “*...faydaları tüm ülkelere, nüfus gruplarına ve nesillere yayılan ya da en azından faydasının birden fazla ülke ya da gruba yayıldığı, herhangi bir nüfus grubu veya bugünkü ve gelecek nesillere ayrımcılık yapılmadan üretilen mallar*” olarak tanımlanabilir (Kaul, Grunberg, & Stern, 1999, s. 16).

Küresel kamusal mallar tanımlamasında, kalkınma ve yoksulluğu merkeze alan başka bir tanım ise Dünya Bankası Kalkınma Komitesi tarafından “*Yoksulluğun Azaltılması ve Küresel Kamusal Mallar (Overty Reduction and Global Public Goods)*” adlı çalışmada yapılmıştır. Çalışmada küresel kamusal mallar “*kalkınma ve yoksulluğun azaltılmasında önem arz eden, gelişmiş ve GOÜ’lerin ortak hareketleri ve organizasyonlar tarafından etkin bir şekilde arz edilebilecek, faydaları sınırları aşan mallar, kaynaklar, hizmetler, kural veya politik sistemler*” olarak tanımlanmıştır (World Bank Development Committee, 2000, s. 2-3).

Yazından hareketle geniş bir tanımlama yapılacak olur ise küresel kamusal malları: “*faydaları tüm ülkelere, nüfus gruplarına ve nesillere yayılan ya da en azından faydasının birden fazla ülke ya da gruba yayıldığı, herhangi bir nüfus grubu veya bugünkü ve gelecek nesillere ayrımcılık yapılmadan üretilen, tüketimde rekabetin ve dışlamanın mümkün olmadığı, finansmanının küresel olarak karşılandığı, kalkınma ve yoksulluğun azaltılmasında önem arz eden, gelişmiş ve GOÜ’lerin ortak hareketleri veya organizasyonlar tarafından etkin bir şekilde arz edilebilecek, faydaları sınırları aşan mallar, kaynaklar, hizmetler, kural ya da politik sistemler*” şeklinde geniş anlamda tanımlamak mümkündür. Bu tanımdan hareketle küresel kamusal malların temel özelliklerini aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- **Kamusallık (tüketimde rekabetin olmaması, tüketimde dışlamanın mümkün olmaması)**
- **Fayda yayılma alanı (ülke sınırlarını aşan)**
- **Nesiller arası fayda yayılması (bugünkü ya da gelecek nesil)**

- **Kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun azaltılması**
- **Finansmanında küresellik**
- **Uluslararası kuruluşların etkin rolü**

Tüm bu tanımlardan hareketle herhangi bir mal ve hizmetin küresel kamusal mal olarak kabul edilebilmesi için gerek ve yeter şartları bünyesinde taşıması gerekmektedir. Gerek şart bu malların kamusalılık karakteri taşıması, tüketimde rekabet ve dışlanmanın mümkün olmamasıdır. Yeter şart bu malların sunumu sonucu fayda yayılma alanının tüm ülkeleri ve nesilleri de etkilemesi gerekliliğidir.

Bu alandaki en eski sınıflandırma geleneksel ve yeni küresel kamusal mal ayrımıdır. Geleneksel küresel kamusal mallar; önceden var olan atmosfer, ozon tabakası, açık denizler gibi ortak kullanım alanlarını, yeni küresel kamusal mallar ise tarihsel olarak 17. yüzyıla dayanan açık denizlerin serbestçe kullanımına izin veren anlaşmaları içeren alt sınıflandırmadır. Geleneksel sınıflandırmada bu anlaşmalar çok taraflı ve küresel bir yapıya sahipse küresel kamusal mal olarak kabul edilmiştir (Kaul I. , 2000, s. 298).

Sınıflandırmada çoğunlukla kullanımı tercih edilen bir diğer sınıflandırmada küresel kamusal malların sektörlere sağladıkları faydalar dikkate alınarak oluşturulan sektörel sınıflandırmadır. Bu alanda iki farklı ve birbirinin eksiklerini tamamlayan sınıflandırma yer almaktadır. Bu sınıflandırmalardan ilki Morrissey, Te Velde ve Hewitt (2002)'in yapmış olduğu sınıflandırmadır. Diğer sınıflandırma ise Gardiner ve Le Goulven (2002)'in sektörel sınıflandırmasıdır.

Morrissey, Te Velde ve Hewitt **KÜRESEL KAMUSAL MALLARI** çevre, sağlık, bilgi, barış/güvenlik ve yönetim olarak beş ana grupta değerlendirmiştir. Aynı zamanda yazarlar DB'nin kullandığı çekirdek ve tamamlayıcı **KÜRESEL KAMUSAL MALLAR** yaklaşımıyla sınıflandırmayı zenginleştirmiştir. Bu sınıflandırmada **KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN** üretimine yönelik olan mallar çekirdek faaliyet ya da mal olarak kabul edilirken, ülkelerin bu malları tüketme kabiliyetleri ya da bu malların üretimine katkıda bulunan mal ve hizmetler tamamlayıcı mal ve hizmetler olarak tanımlanmıştır.

Gardiner ve Le Goulven (2002)'nin yapmış olduğu sektörel sınıflandırmada ise **KÜRESEL KAMUSAL MALLAR** çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal niteliklerine göre dört farklı grupta değerlendirilmiştir. Bu sınıflandırmada küresel kamusal malların fayda ve maliyetlerinde “dışlanabilme” ve “tüketimde rakip olmama” özellikleri dikkate alınarak bu mal ve hizmetlerin sunumunda karşılaşılan sorunlar ve neticesinde meydana gelen küresel kamusal zararlar ön plana çıkmıştır.

Yaratılan faydanın türüne göre Morrissey, Te Velde ve Hewitt (2002, s. 37-38) küresel kamusal malları “risk azaltıcı küresel kamusal mallar”, “kapasite artırıcı küresel kamusal mallar” ve “doğrudan fayda sağlayan küresel kamusal mallar” olarak sınıflandırılmıştır. Kamusal malların çoğu kamusal kötülüklerin risklerini azaltarak ya da ortadan kaldırarak fayda sağlamaktadır. Örneğin sera gazı emisyonunun azaltılması küresel ısınma riskini herkes için azaltacaktır. Bu sınıflandırmadaki diğer mal grubu özel ve kamusal mal üretim kapasitesini artıran mal ve hizmetlerdir. Bilgi örneğinde olduğu gibi bazı durumlarda erişimin ve kullanımın kısıtlı olması tamamlayıcı kamusal mallara ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Doğrudan fayda sağlayan diğer grup ise kamusal malların miktarını ve faydasını doğrudan artıran mallar olarak ifade edilmiştir. Okyanus veya orman gibi ortak kullanım alanlarında çevresel bozulmaların önlenmesi doğal kaynakların kalitesini artıracaktır.

Kaul, Grunberg ve Stern (1999) yapmış olduğu bir diğer sınıflandırmada **KÜRESEL KAMUSAL MALLAR** bu malların faydaları ve ilgili küresel zararları dikkate alınarak, kamusalın doğasına göre “doğal küresel kamusal mallar”, “insan yapımı küresel kamusal mallar” ve “küresel politik sonuçlar doğuran mallar” olmak üzere üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. *Doğal küresel kamusal mallar*, fayda ve maliyetlerde dışlamanın mümkün olmadığı aynı zamanda tüketimde rekabetin olmadığı fiziki değerler olarak ifade edilmektedir. Bu sınıflandırmada ozon tabakası ya da iklim örnek olarak verilmiştir. Sınıflandırmadaki temel politika sürdürülebilirlik, temel sorun ise aşırı kullanımdır. *İnsan yapımı küresel kamusal mallar* ise tüketimde rekabetin olmadığı, dışlamanın ise kısmen mümkün olduğu yetersiz kullanım sonucu insan hakları ihlali, eşitsizlik, adaletsizlik gibi küresel kamusal kötülükler neden olan evrensel normlar ve kurallar, bilgi, internet vb. mallardır. *Küresel politik sonuçlar doğuran küresel kamusal mallar*, tüketimde rekabetin olmadığı barış, sağlık ve finansal istikrar gibi mallardır (Kaul, Grunberg, & Stern, 1999, s. 453-456).

Morrissey, Te Velde ve Hewitt’in üretim ve tüketim zincirindeki yerine göre yaptığı diğer bir sınıflandırmada küresel kamusal mallar “temel faaliyetler” ve “tamamlayıcı faaliyetler” olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutmuşlardır. Literatürde Dünya Bankası sınıflandırması olarak da kabul edilen bu sınıflandırmada küresel kamusal malların üretimine yönelik olarak sunulan mallar temel faaliyetler, bu malların tüketimine yönelik mallar ise tamamlayıcı faaliyetler olarak kabul edilmektedir (Morrissey, Te Velde, & Hewitt, 2002b, s. 13-14). Üretim sürecindeki yerine göre küresel kamusal mallar “nihai küresel kamusal mallar” ve “ara küresel kamusal mallar” olarak ikiye ayrılmaktadır. Nihai küresel kamusal mallar temel mal konseptinden farklı olarak çevre veya insanlığın ortak mirası gibi somut mallar olabileceği gibi barış ve finansal istikrar gibi soyut mallar da olabilmektedir. Ara küresel kamusal mallar uluslararası rejimler gibi küresel kamusal malların üretimine katkı sağlayan mallar olarak tanımlanmıştır (Kaul, Grunberg, & Stern, 1999, s. 13).

Tüketimde rekabetin olmaması ve dışlanamama özelliklerine göre kamusal mallar saf kamusal mallar ve saf olmayan kamusal mallar olarak ikiye ayrılmaktadır. Zaman içerisinde bu ikili ayrıma, kısmen tüketimde rekabetin yanında dışlamanın mümkün olduğu kulüp mallar, ilave tüketicinin hizmet kalitesini diğerleri aleyhine azalttığı ortak kullanım malları yazında yer almaya başlamıştır (Cornes & Sandler, 1999, s. 9). Kamusal mallar için yapılan bu sınıflandırmalar zamanla **KÜRESEL KAMUSAL MALLAR** içinde yapılmaya başlanmıştır. Geleneksel kamusal mal sınıflandırmasına dayanan kamusal derecesine göre **KÜRESEL KAMUSAL MALLAR**, “küresel tam kamusal mallar”, “küresel yarı kamusal mallar”, “küresel kulüp mallar” ve “küresel ortak mallar” olmak üzere dört alt başlıkta ifade edilmiştir. Kanbur, Sandler ve Morrison (1999), Sandler (1999) ve özellikle Binger (2003) tarafından yapılan bu sınıflandırma **KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN** kim tarafından nasıl sunulacağı ve finansmanın nasıl gerçekleştirileceği sorularına üretilecek çözüm yolları için oldukça önemli sınıflandırmalardır.

2. Küresel Kamusal Malların Finansman Yöntemleri

Küresel kamusal mallar literatüründe daha fazla yer kendisine yer bulan ve tartışılan başlık da bu malların finansmanının ne şekilde ve hangi aktörler tarafından gerçekleştirileceğidir. Bu mal ve hizmetlerin finansmanında yaşanan temel sorun kamusal malların sunumunda da karşılaşılan tüketimde dışlamanın mümkün olmaması temel özelliğinin küresel kamusal mallar içinde geçerliliğini korumasıdır. Ulusal

düzlemde genel finansman yolu ile finanse edilmesi öngörülen bu malların küresel düzeyde vergi alma gücüne sahip küresel bir otoritenin olmadığı bir dünyada nasıl ve kim tarafından finanse edileceği küresel kamusal mallar yazınının önemli soruları arasında yer almaktadır.

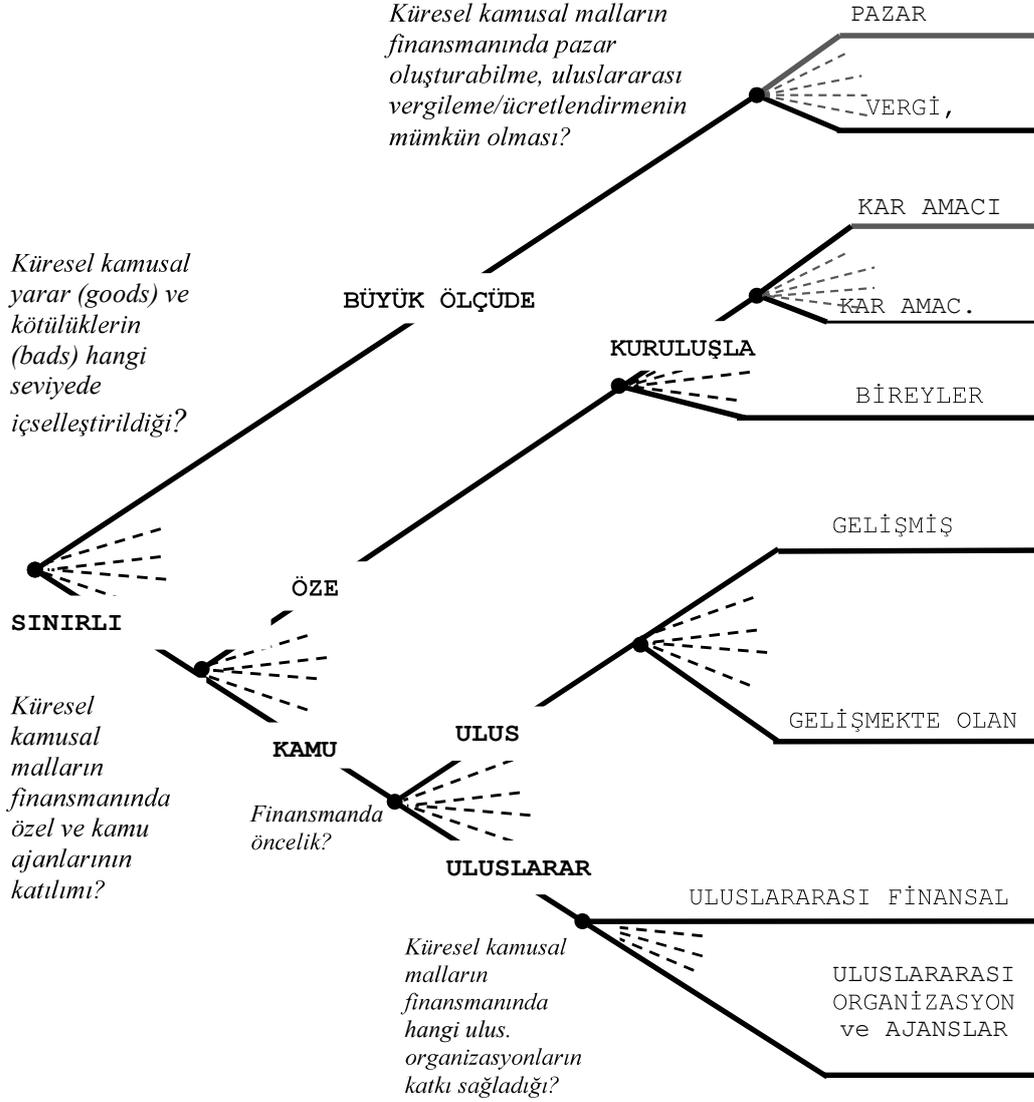
Kamusal mallarda olduğu gibi küresel kamusal malların finansmanında ilk akla gelen çözüm küresel kamusal malların yine kamusal fakat küresel seviyede kaynaklarla finanse edilmesidir. Literatürde bir kısmı uygulama alanı bulmuş büyük bir kısmı küresel bir devletin yokluğu nedeniyle sadece öneri aşamasında kalmış küresel kamusal kaynaklar Tablo 'de gösterilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Küresel Gelir Kaynağı Örnekleri

1.	Uluslararası finansal işlemlerden vergi alınması (Tobin Vergisi, Döviz İşlem Vergisi)
2.	Uluslararası ticaret üzerinden vergi alınması (ihracat, ithalat)
3.	Petrol gibi ticarete konu olan mallar üzerinden vergi alınması (Karbon Vergisi)
4.	Uluslararası silah ticaretinden vergi alınması
5.	Posta ve telekomünikasyondan vergi alınması
6.	Uluslararası piyango
7.	Yerel vergileme yoluyla kaynak yaratılması (yüksek oranda gelir dağılımını iyileştirici ek gelir vergisi)
8.	Ulusal ya da yerel vergilerin bir kısmının tahsis edilmesi yöntemi (özellikle lüks tüketim üzerinden vergi alınması)
9.	Yörüngede bulunan uydulardan vergi alınması (uzay kullanım vergisi)
10.	Uluslararası suların elde edilen mineral madenleri üzerinden vergi alınması
11.	Antarktika kıtasının kullanımından vergi alınması
12.	Uluslararası sularda yapılan balıkçılık faaliyetlerinin üzerinden vergi alınması
13.	Elektromanyetik alan kullanımından vergi alınması
14.	Uluslararası uçuşlardan vergi alınması (uçuşların yoğun kullanıldığı sektörler üzerinden ya da uçak yakıtı üzerinden)
15.	Uluslararası taşımacılık üzerinden vergi alınması
16.	Çevre kirliliğine yol açan faaliyetlerden vergi alınması (denize atık bırakılması, karbon salınımı vs.)
17.	Satılabilir kirletme hakları üzerinden vergi alınması
18.	Uluslararası örgütlere para basma hakkı verilmesi
19.	GOÜ'lerden çıkarılan değerli ya da yarı değerli madenler üzerinden vergi alınması
20.	Merkezi küresel ajanslara yapılan gönüllü vergi ödemeleri
21.	Yoksul ülkelere verilmek üzere yeni resmi çekme hakları (barışı koruma vb. amaçlarla)
22.	IMF altın stoklarının bir kısmının satışı
23.	İnternet üzerinden vergi alınması ya da bit kullanımı üzerinden vergi alınması

Kaynak: (Jha, 2002, s. 195) ve (ODI, 1996, s. 1) 'den yararlanılmıştır.

Küresel kamusal malların finansman kaynaklarını yazında dört ana başlık altında incelenmiştir. Şekil 1'de yer aldığı şekliyle küresel kamusal malların tüketimi ve üretimi sonucu oluşacak fayda ve maliyetlerin bu üretim ve tüketim faaliyetinde bulunanlara yüklenebildiği “*dışsallıkların içselleştirilmesi*” temel ölçütüne göre farklı finansman yöntemleri yazında yer bulmuştur. Dışsallıkların büyük ölçüde içselleştirilebildiği durumlarda temel finansman yöntemleri pazar oluşturma, vergi, resim ve harç şeklinde gerçekleştirilebilmektedir. Dışsallıkların sınırlı içselleştirildiği durumlarda ise özel kaynaklar, kamu kaynakları ve ortaklık kaynaklar

Kaynak: Sagasti, F., & Bezanson, K. (2000). *Financing and Providing Global Public Goods: Expectations and Prospects*. Stockholm: Swedish Ministry for Foreign Affairs, s.39.

Şekil 1: Küresel Kamusal Malların Alternatif Finansman Yolları

2.1. DIŞSALLIKLARIN BÜYÜK ÖLÇÜDE İÇSELLEŞTİRİLDİĞİ DURUMLARDA KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN FİNANSMANI

Dışsallıkların içselleştirilebildiği durumlarda finansman yöntemleri, fayda elde edenlere maliyetin ödettilmesi ya da pazar oluşturma, oluşan pazarın güçlendirilmesi şeklinde iki alternatif şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Bu finansman yönteminde geleneksel ulusal mekanizmaların dışsallıkların belirli şartlar altında içselleştirilmesinde işe yaraması durumunda küresel olarak da düşünülebileceği temel olgüsünden hareket edilmiştir (Binger, 2003, s. 15).

Pazar oluşturma ve oluşan pazarın güçlendirilmesi yöntemi, kişinin kendisine ait gayrimenkul ve su kullanım haklarına sahip olması benzeri hakları içine alan mülkiyet hakları; ehliyet, ruhsat, intifa hakkı belgesine sahip olma ve bu haklara erişimi içeren kullanım hakları ve doğal kaynak aramalarını içeren imar haklarının tesisine dayanmaktadır. Pazarın arzu edilen şekilde oluşması halinde küresel kamusal malların finansmanında kullanılan kaynaklar çoklu aktörler tarafından (şirketler, bireyler, organizasyonlar) elde ettikleri fayda ve maliyet ölçüsünde finanse edilme imkânı bulacaktır. Yöntemde piyasa mekanizması enstrümanlarının küresel kamusal malların üretimine katkı sağlayacağı hatta daha verimli ve etkili bir üretime neden olacağı görüşü hâkimdir (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 40-41).

Dışsallıkların büyük ölçüde içselleştirildiği üreticilerin ve tüketicilerin doğrudan bu malları finansa ettiği diğer alternatif finansman yöntemleri vergi koyma, kullanıcıya ödetme, harç ve zorla ödetme şeklinde ifade edilmektedir. Sınır ötesi dışsallıkların içselleştirilmesinde uluslararası vergi koyma yönteminin bu dışsallıkları azaltacağı ve düzenleyeceği ileri sürülmektedir. Ulusal düzlemde uygulamasına rastlanılan, bilhassa bağımlılık yaratan ve negatif dışsallıklara yol açan sigara, alkol tüketimi, piyango, kumar ve benzeri faaliyetlerden alınan “*günah vergisi*”¹ benzeri bir uygulamanın küresel kamusal zararların ortadan kaldırılmasında ve bu malların finansmanında kullanımı düşünülmektedir.

Küresel vergileme alanından literatürde yaygın olarak “karbon vergisi”, “kur işlem vergisi (tobin vergisi)” ve “uluslararası havacılık vergisi”ne rastlamak mümkündür. Bunların yanında teorik olarak tartışılan uygulamada uygulanabilirliği çok düşük olan “yakıt vergisi”, “hammadde vergisi”, “dünya ticaret vergisi” ve “uluslararası silah ticareti vergisi”, “elektronik posta ve internet kullanımı vergisi” diğer küresel vergiler arasında yer almaktadır.

2.2. DIŞSALLIKLARIN SINIRLI İÇSELLEŞTİRİLDİĞİ DURUMLARDA KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN FİNANSMANI

Dışsallıkların sınırlı içselleştirildiği durumlarda finansman yöntemleri, “*özel kaynaklar*”, “*kamusal kaynaklar*” ve “*ortaklık kaynakları*” olmak üzere üç farklı şekilde yazında yer almaktadır.

¹ Günah Vergisi (sin tax): Sigara ve alkol kullanımı, çevreye zarar verme gibi insani düşkünlük ya da günahkâr (sinful) zevklere bedel yükleyerek buradan gelir elde edilen, tüketim vergileri içerisinde yer alan bir vergi türüdür. Günah vergilerindeki temel amaç bu kötü alışkanlıkların üzerinden vergi olarak tüketimin denetim altında tutulması ve tüketimin istenilen seviyeye çekilmesidir. Bkz: (Lorenzi, 2004), (Hoffer, Shughart, & Thomas, 2014), (Lorenzi, 2006).

ÖZEL SEKTÖR KAYNAKLARI

Hacim olarak çok düşük seviyede olmasına rağmen küresel kamusal malların finansman yöntemleri arasında yer almaktadır. Özel sektör kaynakları “*kar amacı gütmeyen kuruluşlar*” ve “*kar amacı güden işletmeler*” ve “*bireyler*” olmak üzere üç ana kaynaktan oluşmaktadır. *Kar amacı gütmeyen kuruluşlar* “bağımsız vakıflar”, “sivil toplum kuruluşları” ve “akademik enstitüler” den oluşmaktadır. Özel bağımsız vakıfların gelirleri büyük yardımlar ve vakıf çalışmalarında kullanılmak üzere kullanılan özel bağışlardan oluşmaktadır. Bu kaynaklar sivil toplum örgütleri, akademik enstitüler ve toplumsal kuruluşların küresel kamusal malların finansmanına katkı sağlayacak özel aktiviteler için kullanılmaktadır (Sagasti & Bezanson, 2000, s. xiii). Sivil toplum örgütleri küresel kamusal malların önemli finansörleri arasında yer almaktadır. Bu kuruluşlar maalesef kısıtlı bütçelere sahip yapılardır. Bu örgütlerin operasyonel bütçeleri farklı kaynaklardan elde edilmektedir. Bu kaynaklar arasında şirketler, vakıflar, özel bağışlar, devlet yardımları ve bu örgütlerin mal ve hizmet satışlarından elde edilen gelirler yer almaktadır (Jacquet & Marniesse, 2006, s. 63-64).

Kar amaçlı kuruluşlar, uluslararası ve küresel kamusal malların sunumuna katkıda bulunan yardımsever ve sosyal sorumluluk programları şeklinde küresel kamusal malların finansmanına katkıda bulunan yapılardır. Topladıkları fonlar daha çok şirket vakıfları, şirketlerin bağış programları ve kendi iç uygulamalarında kâr eden firmaların vergilendirilmemiş gelirlerinden oluşmaktadır (Jacquet & Marniesse, 2006, s. 64).

Bireysel kaynaklar, bireylerin küresel kamusal malların sunumunda doğrudan katkı sağladıkları, donör olarak varlıklı kişilerin yaptıkları bağışlar ve bu kişilerin gelirlerinin bir kısmını bu hizmetler için tahsis etmeleri ve elde edilen gelirin küresel kamusal malların üretimi için kullanıldığı loto benzeri uygulamalarda bilet alımları şeklinde çeşitli kaynaklardan oluşmaktadır. Bu alandaki diğer bir uygulama küresel kamusal malların sunulmasında katkı sağlayan organizasyonlar ve programlar vasıtasıyla doğrudan elde edilen büyük ödüllerdir. Üçüncü uygulama ise belirli hizmetler için belirli oranlarda kaynakların tahsisidir. Örnek olarak özel finansal kuruluşların “yeşil kredi kartı” uygulaması gösterilebilir. Dördüncü uygulama ise küresel kamusal mallara kaynak oluşturmak için düzenlenecek çekiliş ve şans oyunlarıdır. 1970’li yıllarda “birleşmiş milletler lotosu” Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda önerilmiş fakat ciddiye alınmamıştır. 1990’lı yıllarda birçok Sivil Toplum Örgütü tarafından “dünya halkı fonu” kurulması önerilmiş ve yine bir loto önerisi yapılmıştır (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 47-48).

KAMU KAYNAKLARI

Küresel kamusal malların finansmanında dışsallıkların içselleştirilmesinde yaşanan sorunlar bu malların finansmanın beklide en önemli ve etkin finansman yönteminin kamusal kaynaklar olduğunu göstermektedir. Kamusal kaynaklar finansmanının öncelikle ulusal ya da uluslararası hangi kaynaklardan gerçekleştirildiğine göre literatürde iki başlıkta incelenmektedir.

ULUSAL KAMU KAYNAKLARI, ülkelerin doğrudan küresel kamusal malların üretimine ayırmış oldukları küresel kamusal malların üretiminde doğrudan kullanılan kaynaklardır. Özellikle sağlık alanında bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, çevre alanında küresel ısınmanın önlenmesi için ülkelerin emisyon miktarlarını azaltması, finansal istikrarın sağlanması için ülkelerin başvurdukları regülasyon ve benzeri uygulamalar sonucu küresel kamusal

malların finansmanı ve aynı zamanda üretimi için ülkelerin ayırmış oldukları kaynaklar bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu kaynaklar ulusal mekanizmalar tarafından karşılanan, bağışta bulunan ülkelerin katkıları (resmi kalkınma yardımları ve bunların dışındaki yardımlar), GOÜ'ler tarafından bütçeden kaynak ayrılması, vergi teşvikleri ve kamusal kötülöklere neden olan faaliyetlerin önlenmesi için yapılan devlet desteklerinden oluşmaktadır (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 48-49).

Küresel kamusal malların finansmanında kamusal kaynaklar gelişmiş ve GOÜ'lere göre farklılıklar göstermektedir. GÜ'de küresel kamusal malların finansmanında kamusal kaynak olarak dört farklı finansman yöntemi kullanılmaktadır. Birincisi GÜ'lerin bir kısmı tarafından sağlanan "resmi kalkınma yardımları" ve "iki yönlü kuruluşlar"dır. İkincisi "borç takası" ve "borç azaltma işlemleri" şeklindedir. Üçüncü kaynak resmi kalkınma yardımı donörleri dışındaki ajans ve ülkelerin yaptığı katkılar ve son olarak GÜ tarafından özel firmaların küresel kamusal mal sunumlarını sağlamak ve özellikle küresel kamusal kötülöklere yol açan aktivitelerin önlenmesi için uyguladıkları vergi teşvikleridir (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 47).

Resmi kalkınma yardımlarının küresel kamusal malların finansmanında kullanımı daha çok kalkınmanın finansmanı şeklinde yazında yer bulmuştur. Burada özellikle küresel kamusal malların finansmanında küresel hareketin yerel gelişmişliğin sağlanmasına katkı sağlayacağı açıktır (Jacquet & Marniesse, 2006, s. 67). Resmi kalkınma yardımları, Avrupa için Amerika'ya nazaran daha önemli olan OECD tarafından tek taraflı karşılığında herhangi bir şey alınmadan zengin ölkelerden yoksul ölkelere sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanması için yapılan transferler olarak tanımlanmıştır (Van Kesteren, 2001, s. 206).

GÜ tarafından sağlanan diğer bir finansman tekniği "borç takası" yöntemidir. Bu yöntem GOÜ'lerin borçlarının başka varlıklarla takas edilmesine dayalıdır. Bu yöntemde GOÜ'ler bu borçlara karşılık ölkelerinde küresel kamusal malların üretimini artırmakta kendi ölkelerinde yatırım yaparak alacaklı ölkelere ihracat yapmaktadır. Borç takası çevrenin korunması, sosyal programlar ve kalkınmanın desteklenmesi olmak üzere üç farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Küresel kamusal malların finansmanı için donör ölkeler tarafından kullanılan üçüncü finansman yöntemi resmi kalkınma yardımı bakanlığı dışındaki bakanlık ve kurumların bütçeden bu amaç doğrultusunda ödenek ayırmasıdır (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 50-51).

Gelişmiş ölkeler tarafından sağlanan dördüncü finansman yöntemi özel firmalara sağlanacak vergi teşvikleridir. Örnek olarak Milenyum Aşısı Girişimi kampanyası dâhilinde Amerikan Başkanı Clinton tarafından 2000 yılında mevcut aşuların GOÜ'lere dağıtılması ve yeni aşısı geliştirilmesi için yaklaşık bir milyon dolarlık bir vergi kredisi vereceğini ilan etmesi verilebilir. Küresel kamusal malların finansmanında GOÜ'ler tarafından sağlanan temel finansman kaynağı yerel yönetimler ve ölkeler bütçelerinden bu amaç doğrultusunda ayrılan kaynaklardır. GOÜ'lerin ayırdıkları bu kaynaklar daha çok tamamlayıcı malların üretimi için kullanılmaktadır. GOÜ'lerin özellikle tamamlayıcı faaliyetler için yaptıkları katkılarının tespiti küresel kamusal malların sunumu için önem arz etmektedir. (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 51).

Uluslararası finansal kuruluşlar, birden fazla ölkenin bir araya gelerek oluşturdukları küresel kamusal malların finansmanında kullanılan kamusal kaynaklar arasında yer almaktadır. Bir diğer uluslararası kamusal kaynak, BM ve BM'nin

Ajansları gibi küresel kamusal malların üretimini destekleyen ve sunan uluslararası organizasyon ve kurumların sağladıkları fonlardır. Hem uluslararası finansal kuruluşlar hem de uluslararası organizasyonların sağladığı bu kaynaklar son yıllarda eleştirilmelerine rağmen, küresel kamusal malların finansmanına ek kaynak sağlamanın yanında bu malların sunumunda eşgüdüm ve işbirliği sağlayarak kaynak israfını önlemekte yine bu malların daha etkin bir şekilde sunumunu sağlamaktadır. Aynı zamanda bu kaynaklar özellikle bulaşıcı hastalıklar gibi olağanüstü durumlarda kaynakların daha kolay kullanılmasını sağlayarak erken müdahaleye izin vermektedir (Kapur, 2002, s. 338-339).

Uluslararası finansal kuruluşlar, Çokuluslu Kalkınma Bankaları, IMF ve tarımsal kalkınma amacıyla ihdas edilmiş uluslararası fonlar ve özel fonlardan oluşan kaynaklar küresel kamusal malların alternatif finansman yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılar kendi gelirleri, üyelerinin katkıları, yönetim bütçeleri ve farklı kaynaklardan elde ettikleri vakıf fonlarından oluşan kaynaklara sahiplerdir (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 52).

Uluslararası finansal kuruluşlardan ilki Bretton Woods kurumları olarak nitelendirilen DB'dir. DB küresel kamusal malların finanse ederken kendi yönetim bütçesi, üyelerinin katkıları ve farklı fonlardan oluşan kaynakları kullanmaktadır. BM'nin uzman bir kuruluşu olan Dünya Bankası Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı, Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi alt birimleri arasında yer almaktadır. Bankanın küresel kamusal malların finansmanında temel rolü küresel kamusal mallardan beklenen amaçlar ile ulusal politikalar arasında köprü kurarak, ülkelere teknik destek sağlayarak ülkelerin kalkınmalarını hızlandırmak ve finansal mekanizmalarını güçlendirmektir.

International Monetary Fund (IMF) 186 gönüllü ülkeden oluşan küresel kamusal malların sunumunda sadece finansal istikrar üzerinde yoğunlaşmış bir kurumdur. IMF kaynakları üye ülkelerin ödedikleri aidatlar ve üye ücret kotalarından oluşmaktadır. IMF'nin küresel kamusal malların finansmanında en önemli potansiyel kaynağı özel çekme hakkı olarak tanımlanan uluslararası yaratılan kaynağın üye ülkeler tarafından yüksek maliyetlere katlanmadan istedikleri zaman kullanmaları şeklindedir. IMF'nin sadece üye ülkelere belirli sınırlar dâhilinde kaynak kullandırması küresel kamusal malların finansmanında dar çerçevede sadece kalkınmanın desteklenmesi olarak değerlendirilebilir (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 54).

Çok uluslu kalkınma bankaları borç vererek ya da yardım yaparak GOÜ'lerin hem tamamlayıcı olarak hem de doğrudan küresel kamusal malların üretimine katkıda bulunmaktadır. Bu bankalar uzun dönem piyasa cari faiz oranlarından ya da altından borç kullandırma, çok düşük faizli uzun vadeli imtiyaz kredileri, teknik yardım ve eğitim gibi alanlarda kullanılmak üzere verilen hibeler olmak üzere ülkelere destek vermektedir (Sagasti & Bezanson, 2000, s. 52-53).

Bretton Woods kurumlarından olan IMF ve DB'nin küresel kamusal malların finansmanında önemli aktörler olmalarına karşın özellikle soğuk savaş döneminde IMF'nin kasıtlı olarak askeri diktatörlükleri desteklemeleri yani küresel kamusal kötülüklerin oluşmasına neden olmaları, bunun yanında IMF'nin demokrasi ve insan hakları alanlarında saldırgan bir tutum sergilediği bu yapılara yöneltilen eleştiriler arasında yer almaktadır (Toussaint, 2004).

Küresel kamusal malların finansmanında yer alan uluslararası yapılar arasında en önemlisi bünyesinde alt kuruluşları barındıran Birleşmiş Milletler'dir. 1945 yılında uluslararası organizasyon olarak kurulan birlik günümüzde 193 üyeden oluşan bir

yapıdır. BM 21. yüzyılda iklim değişikliği, sürdürülebilir büyüme, insan hakları, silahsızlanma, terörizm, sağlık, cinsiyet eşitliği, gıda koruma gibi insancıl konularda faaliyet gösteren bir organizasyondur. Ek olarak BM, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey ve diğer organları vasıtasıyla üyelerin birbirleri ile iletişim kurdukları sorunlarını çözebilecekleri ortamlar yaratmasından dolayı küresel anlamda önem arz etmektedir. İki parçalı bir yapıya sahip olan BM öncelikle Genel Kurul, Sekreteryası, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı ve Yönetim Konseyi'nden oluşan temel organlarının yanında, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü, Evrensel Posta Birliği, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı vb. uzmanlaşmış kuruluş, program ve fonlardan oluşmaktadır (About United Nations, 2015).

Küresel kamusal malların finansmanında yer alan bir diğer uluslararası örgüt dışarıdan gelebilecek muhtemel saldırılara karşı üyeleri korumak için oluşturulmuş 28 üyeden oluşan askeri ve politik bir organizasyon olan NATO'dur. Politik olarak örgütün amacı demokratik değerlerin korunması, müzakerelerin teşvik edilmesi, savunma ve güvenlik alanlarında uzun vadede güvene dayalı işbirlikleri sağlayarak ve yine uzun vadede çatışmayı önlemek olarak tanımlanmıştır. Askeri olarak diplomatik çözümlerin yetersiz kalması halinde Kuzey Atlantik Sözleşmesi'nde yer alan 5. temel madde çerçevesinde askeri kapasite kullanımını NATO'nun bir diğer amacıdır (What is Nato?, 2015). Bu birliktelik üç temel amacı yerine getirmektedir. Bunlar (i) caydırıcılık, (ii) hasarı en aza indirmek ve korumayı sağlama (iii) müttefiklerin özel güvenliklerini sağlamaktır. Zaman içerisinde NATO'nun stratejik misyonu değişerek barışı koruma ve kitle imha silahlarının üretimini sınırlama üzerinde yoğunlaşarak küresel kamusal kötülüklerin azaltılmasına katkı sağlayan bir yapıya doğru kaydığı gözlenmiştir (Sandler, 2001, s. 30)

3. Sonuç

Küresel kamusal malların tanımı konusunda olduğu gibi sınıflandırmasında da yazında bir görüş birliği sağlanamamıştır. Küreselleşme süreci birçok alanda olduğu gibi küresel kamusal mallar kavramını da etkisi altına almış, kavramın sınıflandırılmasında da yazındaki boşlukların da etkisiyle birbirinden farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu mal ve hizmetlerin finansmanında en temel sorunsal kamusal mallarda da karşılaştığımız tüketimde dışlamanın mümkün olmaması temel özelliğinin küresel kamusal mallar içinde geçerliliğini korumasıdır. Ulusal düzlemde genel finansman yolu ile finanse edilmesi öngörülen bu malların küresel düzeyde vergi alma gücüne sahip küresel bir otoritenin olmadığı bir dünyada nasıl ve kim tarafından finanse edileceği özellikle bu malların sunumundaki aşırı maliyetler göz önüne alındığında uzun bir süre daha tartışılacağı açıktır. Dışsallıkların içselleştirebildiği alanlarda bu malların finansmanı genel kamu maliyesi teorisi kapsamında çözüm üretilebileceği açıktır. Temel sorun dışsallıkların içselleştirilmesinin mümkün olmadığı küresel kamusal mal türlerinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle çevre, barış ve güvenlik mallarının finansmanında bilhassa dışsallıkların içselleştirilmesinde yaşanan sorunlar bu malların finansmanında beklide en önemli ve etkin yönteminin kamusal kaynaklar olduğunu göstermiştir. Kamusal finansman yöntemindeki güncel tartışmalar ise küresel kamusal malların ulusal ya da uluslararası hangi kaynaklardan gerçekleştirileceği şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- About United Nations. (2015, Şubat). Şubat 15, 2015 tarihinde United Nations: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html> adresinden alındı
- What is Nato? (2015, Şubat 18). Şubat 18, 2015 tarihinde North Atlantic Treaty Organization: <http://www.nato.int/nato-welcome/index.html> adresinden alındı
- Binger, A. (2003). Global Public Goods and Potential Mechanisms For Financing Availability. Background paper prepared for the Fifth Session of the Committee for Development Policy Meeting.
- Cornes, R., & Sandler, T. (1999). *The Theory of Externalities, Public Goods, and Club Goods*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gardiner, R., & Le Goulven, K. (2002). Kasım 12, 2013 tarihinde <http://erdgipfel.de/downloads/Globalpublicgoods.pdf> adresinden alındı
- Herber, B. P. (1990). *The International Public Goods Of Antarctica: A New Politico Economic Regime For the World's Seventh Continent*. V. Tanzi (Dü.), *Proceedings of the 44th Congress of the International Institute of Public Finance* içinde (s. 563-276). Detroit: Wayne State University Press.
- Hoffer, A. J., Shughart, W. F., & Thomas, M. D. (2014). Sin Taxes and Sindustry: Kevenuey Paternalism and Political Interest. *The Independent Review*, 47-64.
- Jacquet, P., & Marniesse, S. (2006). *Financing Global Public Goods: Issues and Prospects*. Expert Paper Cross-Cutting Seven Issues (s. 59-98). içinde Stockholm: Erlanders Infologistics Väst.
- Jha, R. (2002). *Innovative Sources of Development Finance: Global Cooperation in the Twenty-first Century*. Malden: Blackwell Publishing.
- Kanbur, R., Sandler, T., & Morrison, K. M. (1999). *The Future of Development Assistance: Common Pools and International Public Goods*. ODC Policy Essay.
- Kapur, D. (2002). The Common Pool Dilemma of Global Public Goods: Lessons from the World Bank's Net Income and Reserves. *World Development*, 30(3), 337-354.
- Kaul, I. (2000). *Governing Global Public Goods In a Multi-Actor World: Role Of The United Nations*. R. C. Thakur, & E. Newman (Dü) içinde, *New Millennium, New Perspectives: The United Nations, Security, and Governance* (s. 296-315). New York: The United Nations University.
- Kaul, I., Grunberg, I., & Stern, M. A. (1999). *Global Public Goods: International Cooperation in the 21st Century*. Washington: Oxford University Press.
- Kindleberger, C. P. (1986). *International Public Goods without International Government* (Cilt Vol. 76). *The American Economic Review*.
- Kindleberger, C. P. (1986). *International Public Goods without International Government* (Vol. Vol. 76). *The American Economic Review*.
- Lorenzi, P. (2004, March/April). Sin Tax. *Social Science and Public Policy*, 59-65.
- Lorenzi, P. (2006). The Moral Grounds of Sin Taxes. *Social Science and Public Policy*, 44(1), 67-71.
- McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg Galaxy*. Canada: University of Toronto Press.
- Mendez, R. P. (1992). *International Public Finance: A New Perspective on Global Relations*. New York: Oxford University Press.

Morrissey, O., Te Velde, D. W., & Hewitt, A. (2002). Defining International Public Goods: Conceptual Issues. M. Ferroni, & A. Mody (Dü) içinde, *International Public Goods: Incentives, Measurement and Financing* (s. 31-47). London: The World Bank.

Morrissey, O., Te Velde, D. W., & Hewitt, A. (2002b). Defining International Public Goods: Conceptual Issues. M. Ferroni, & A. Mody (Dü) içinde, *International Public Goods: Incentives, Measurement and Financing*. London: Kluwer Academic Publishers.

ODI. (1996, February). New Sources of Finance for Development. Ocak 10, 2015 tarihinde The Overseas Development Institute: <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/2640.pdf> adresinden alındı

Ortaç, F. R. (2004). *Global Kamu Malları ve Finansmanı*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sagasti, F., & Bezanson, K. (2000). *Financing and Providing Global Public Goods: Expectations and Prospects*. Stockholm: Sweden Ministry for Foreign Affairs.

Sandler, T. (1999). Intergenerational Public Goods: Strategies, Efficiency and Institutions. I. Kaul, I. Grunberg, & M. A. Stern (Dü) içinde, *International Cooperation in the 21st Century* (s. 20-50). New York: The United Nations Development Programme.

Sandler, T. (1999). Intergenerational Public Goods: Strategies, Efficiency and Institutions. I. Kaul, I. Grunberg, & M. A. Stern içinde, *Global Public Goods: Global Public Goods: International Cooperation in the 21st Century*. New York: Oxford University Press.

Sandler, T. (2001). On Financing Global and International Public Goods. World Bank Economic Policy Prospects Group.

Toussaint, E. (2004, September 28). Committee for the Abolition of Third World Debt. Şubat 2, 2015 tarihinde Sixtieth Anniversary of Bretton Woods World Bank - IMF support to dictatorships: <http://cadtm.org/World-Bank-IMF-support-to> adresinden alındı

Van Kesteren, K. (2001). Global Public Goods and Official Development Assistance. C. D. Gerrard, M. Ferroni, & A. Mody (Dü) içinde, *Global Public Policies and Programs: Implications for Financing and Evaluation* (s. 205-209). The World Bank.

World Bank Development Committee. (2000, September 25). *Poverty Reduction and Global Public Goods: Issues for the World Bank in Supporting Global Collective Action*. World Bank.